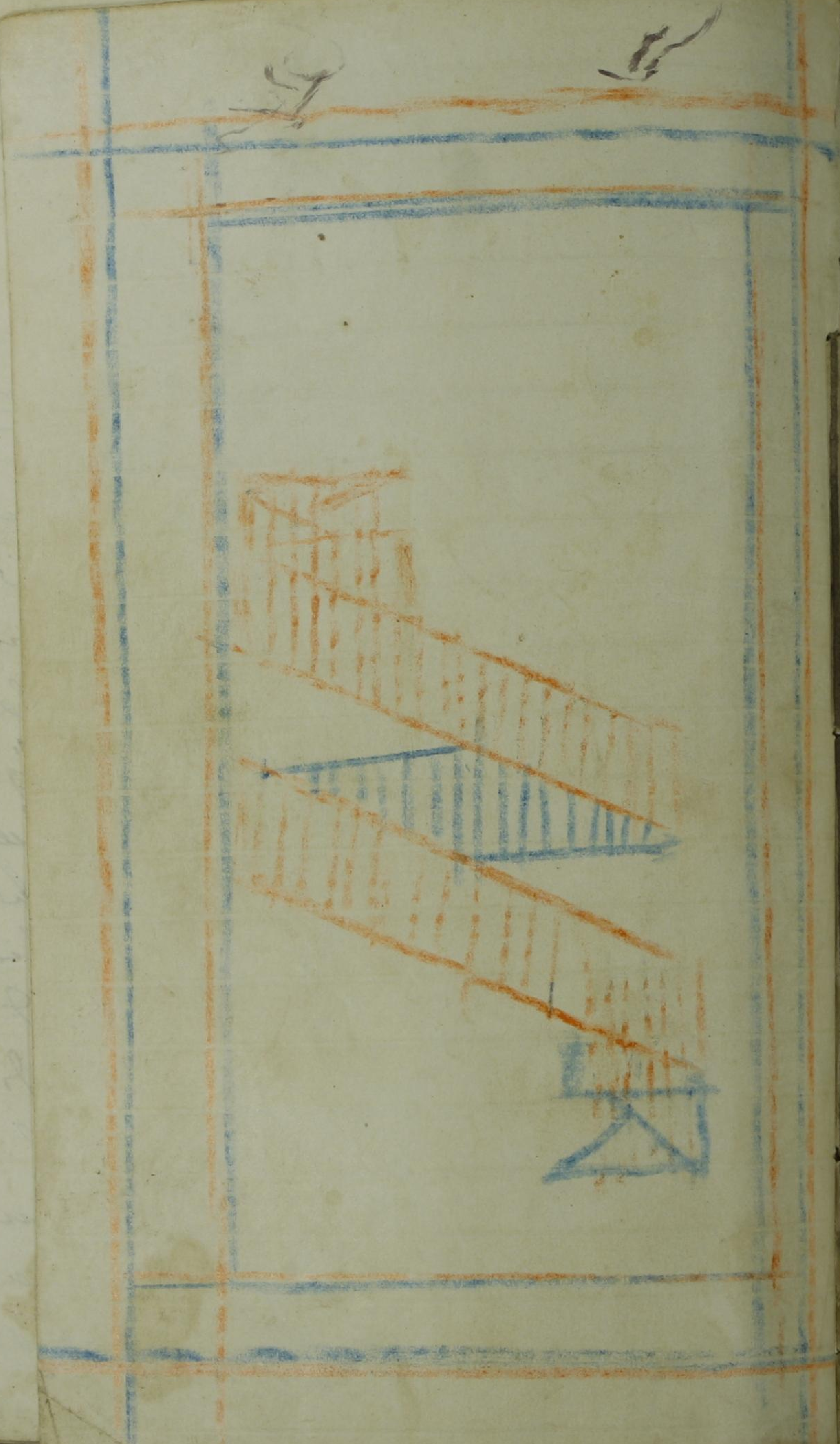

Kemur út annan hvorn Laugardag ekki sjaldnara en í sex póstpappírsörkum í senn

Sveitarbladid

Skrifleg uppsögn bundin við einn ársfjórð. ógild nema komin sje til útgefanda fyrir 1ta April

Fjallfari

2 Ár | 3 kerfi 3 Blad | 9 Nr

Laugard. Tungu 1 Marz 1902

Ritnefnd:

Pétur Jakobsson
Sigrún Gudmundsd
Gudrún Gunnarsdóttir

Mismunur á Góðum Prestum og Illum

Það er víst vegur til framfara í
fróðleik og mentun að um-
gangast þann prest, sem
af öllum lífs og sálar kröptum
gegnir sinni mikilvægu köll-
un, sem hefur látið hina
blíðu áhrif hinna kristilegu
trúarbragða laga skilning sinn
og vilja og einmitt með þessu
áunnið sér verðug leyka
og visku sem eins og öruggur
þjónn og boðari sannleikans
dekur lotningu hjá öllum
góðum mönnum og
jafnvel hjá þeim sem eru

óvinir þess sem gott er og sem
staðfestir krapt orðsins me
með eigindæmi sínu sem
er bróðir vinur og velgjörða-
maður og ráðgjafi safnaðar-
ins sem talar og kennir
viðkunnanlega heitt og hj
lega sem með ljúfmennsk
viðfeldni og stillingu og
sjerplagni sýnir sig að vera
verðugan eptir-mann po
stulanna sem er umu
burðarlyndur og sanngj
við ~~þinnar~~ sem hafa ann
ur trúarbrögð mildur sem
faðir við þá sem villast
enginn óvinur saklausrar gl
aðværðar og sem jafnfram
~~og sem jafnframt~~ er á
heimili sínu góður hyggin
og ástúðlegur húsfaðir

En það eru ekki allir þjónar
~~það~~ kirkjunnar sem líkjast
þessari lýsingu.

Menn án menntunar og
góðra siða af hinum auðvi-
rðilegasta ~~skíf~~ skríl sem
vantar heilbrigða skynsemi og
aðra ~~skynsemi~~ þekkingu en
þá sem þarf til að ná vesölu skóla-
skólaprófi troða sjer inn í þessa
stöðu slæggjast eptir því að fá
arðsöm embætti og leyfa sjer
allskonar undir-ferli og aðreng-
skap til að ná þessu takmarki.

Þegar þeir loksins hafa
hafa náð þessu embætti fara þeir
fyrir alvöru að láta sjer stjórna
af hinum, lakari anda.

Ágengir ágengir latir
og auðvirðilegir með smjaðri
við höfðingja og ríkismenn

með drambi og ójöfnuði við alm
an hatri og öfund við jafn
inga eru þeir að mestu leyti orsök
til þess að óvirðing á hinum
helgu trúarbrögðum og á þjón
kirkjunnar breiðist svo almenn
út.

Þeir álíta trúarbrögðin
eins og þeirra vísinda grein
og embætti sitt eins og ari
saman atvinnu veg.

Upp til sveita verða
þeir dónalegir og leggjast í
leti og sællífi og hvað sem
að þeir hafi óskiöpin öll að
gjöra þegar þeir stíga í stólinn
einu sinni í viku og svara
til heyrendanna með sinni
andlausu trúar fræðilega orða
gjálfri.

Þeir dorga eptir gjöfunum

örfum og arfleiðslum eins og
gjöfullinn eptir sálu
þeirra metorðagirnd þeirra
gengur úr hófi klerkadramb
þeirra harðstjórn og kirkjuleg
drottnunargirni á sjer einnig
takmörk.

Þeir hafa vandlæting
í trúarefnunum fyrir skjald
borg hinna ylla til hneigingar
sjálfra sín.

Hin rjetta trú hin
blinda trú og Guðs dýrð er
heróp þeirra þegar þeir ætla
að ofsækja einhvern af hinum
friðsama saklausa borgara
sem gjörir mismun á trú
og ~~guðsdýrð~~ fræði eða sem
ekki offra þeim svo miklu
gjaldi og gullhamraskatti
eins og þeim líkar.

þeir bera ósættanlegt hatur
til allra þeirra sem ekki
vilja beygja sig undir járn-
sprota þeirra eða þegja
yfir samviskuleysi þeirra.
Þeir eru hégómlegri
en nokkur kvenmaður.
Forvitni og nýjungagirni
kemur þeim til að smeygja
sjer inn í heimilislíf
annara, til að sletta sjer
fram í ýmislegt sem
ekki kemur þeim við til
að finna upp vjelabrögð
til að koma af stað ósam-
lyndi og þora sjer svo þe-
ttað í nyt.
Enginn er þeim fremri
í þeirri list, að koma kæn-
lega fram máli sínu. Þeir

þeir sigra allar hindranir
án þess svo líti út sem þeir
sjeu þar viðriðnir.
Takist þeim ekki
með einni aðferð byrja þeir
óðara á þeirri gagnstæðu
snúa velta og fegra eða af-
laga útlit málsins og hætta
ekki. fyr en þeir hafa komið
fram áformi sínu hvort
sem það hefur verið til að
seðja drottnunargirnd
hefndargirni eða ágirnd
þeirra.
Ráða þeirra samtök
og svipur eru banvæningar
fyrirdæmingar hótanir
stílaðar móti þeim sem
hafa önnur trúar brögð og
móti hverjum þeim sem
er svo óheppinn að geta

ekki trúað því sem þeir sjálf-
opt ekki trúa heldur aðeins
~~heldur aðeins~~ hamra fyrir
að þeir fá peninga fyrir það
því standa á gægjum eptir
yfir sjónum með bráðræðinu
breiða það út og gjöra sem
mest úr þeim og þegar þeir
þora ekki að gjöra það opin-
berlega róa þeir undir að
aðrir gjöri það eða þá setja
upp grímu andmælendanna
að hræsninnar vandlæting
sem ~~x~~innar og siðgæðanna
til þess að geta með sætum
rómi hjökri og kveinstöfum
fengið hina istöðulitlu á
sitt mál og gjöra hina vit-
ru og voldunga tortryggi-
lega hjá alþýðu.

L

Um Þjóðflutninga

Þjóðflutninga eru það kallað
þegar menn flytja sig með
lausa fje sitt úr því landi
sem þeir áður hafa verið til
annara landa og setjast
þar að

Það er alls ekki til-
gangur minn að semja
langa ritgjörð útaf þessu
efni heldur að eins að benda
á það sem mjer finnst á-
~~bótavant, í því~~ móti —
því að banna mönnum
þessa þjóðflutninga
eins og annars vilja.

Þyr átti sjer hver fjálsborinn
eða sá sem frelsi hafði
verið gefið fulla heimting
til að meiga fara frá þeim
sem hann áður hefði verið
og honum geðjaðist ekki
lengur að að búa í annað
hvort vegna eigna óvissun
ar eða vegna atvinnu leysis
~~og öðrum embættismanna~~
~~álögum~~ eða sökum ósann-
ar eða þinkla af útgjöldum
og öðrum embættis manna
álögum eða samviskufrelsi
hans hefði verið misboðið
en af því að af þessu leiddi
mikið tjón fyrir vinnu-
kraptinn þar sem þjóð-
fluttningar tíðkuðust
hafa menn nú í sumum
löndum útfluttningar að

að við lagðri hegningu og að eins
leift að menn mætti flytja
sig frá einum stað til annars
innan vébanda ríkisins
En hin daglega reynsla
hefur sínt að bann eikar
elskis þegar það er ekki sam
hvæmt eðli mannsins
og rjettindum hans
Hinn eini rjetti vegur
til þess að komast í veg fyrir
þjóð fluttninga er í því fólg-
inn að menn verndi bæði
mann og eignar rjettindi
leyfi hverjum landsbúa að
hafa svo mikið samvisku
og trúar frelsi sem honum
er mest að skapi og hugi
ekki leyfi þeim undir
vernd laganna óskertað
frelsi í atvinnu sinni

verzlun og viðskiptum og lofa
þeim í náðum að njóta
ávaxta af iðn sinnis að
menn eigi framar einn
og fyrir meir áttsjer dæmi
uppselji á ofurvaldi eða
ónytjungsskap Embætt-
ismönnunum heldur ekki
það traust hjá þeim
að þeir enga ástæðu hafi
til þess ~~yfir~~ að kvarta fyrir ósann-
gjörnum ráðstöfunum
tollum eða tekjum sem
lagt sé á eptir geðþekkni
og af handahófi þar
sem ekkert þessu líkt
er að óttast þá er ei
að bera kvíðboga fyrir
að menn flytji þaðan
heldur sækja sem flestir
eptir að komast þangað

Sá rjettur er að mega vera
hvar maður vill t.a.m.
að fara vist úr vist
af ~~þeim~~ [einni] jörðinni á
aðra úr einum kringum-
stöðum í aðrar eða fara
af landi burtu er einhver
af hinum helgasta og nauð-
synlegasta rjetti mann-
anna

Þegar menn hug-
leiða hvað mikið krefst
til þess að yfirgefa
heimili sitt sem allt
hið ~~vanal~~ [um]liðna og endur-
minningar þess eru
tengdar við með móður-
málsins og venjunn-
ar böndum til þess á
ókunnum stað að lúta
óvissri hamingju

sinnar þurfi menn eigi að
óttast að brottberðir or sýki
meintaki nokkurs én
þess hann sje knúður af
nokkrum yfirgnæfan-
hvötum og kringumst-
æðum

Menn geta
með ókrekanlegi vissu
að hvar helst sem þjóð
flutningar fara í vöxt
er það eigi sjúkleiki
út af fyrir sig heldur
vottur þess og afleiðing
að það er við eitthvað ó-
bótavant að búa hvort
sem það á rót sína
að rekja í ósbyrð nátt
úrunnar eða skorti í
því sem krefst til
lífsviðurhalds eða

eða í einhverri til högum
stjórnarinnar sem st
endur andverð hugsun
um og þörfum þjóð
arinnar þegar einhver
eða fleirmenn finnst það
að þeir ekki geti hlýtt lög
um landsins eða reist
rönd við því að verða
öðrum að byrði þá á
það að vera þeim heim-
ilt sá að af sala sjer hinum
borgaralega rjetti og
leita sjer annarstaðar h-
ælis og griðastaða sem
hann hyggur sjer geð-
þekkari og affarasælla
en það sem hann
hefur áður verið.

Jeg ætla ekki
að fara þrætan úti

þettað en óska að öllum
skiljist hvað ranglátt
að svipta menn burt-
flutningar frelsi

(2)

„Sínum augum lítur hver á silfrið“

Þegar jeg í sjötta töl-blaði Fjallkonunnar las
greinina „um kvennaskóla“ datt
mjer í hug að setja dálitla athuga-
semd henni viðvíkandi þó það
verði máski álitin fífldirfska af
mjer að reyna það þar sem greinar
a höfundurinn „Sif“ hvað geta
rökstutt greinina

Mjer liggur við að efa það að
hún geti það alstaðar til þess
hefði hún að minnsta kosti þurft

~~að minnsta kosti þurf~~ að taka allar
námsmeyjar kvennaskólanna undir
próf hjá sjer til að geta borið um það
þau hvort sem hver og ein hefur að ~~mappa~~
verusinni það hvort heldur þær hefur
verið um skuttan eða langan tíma
að ræða

Mjer dettur það ekki í hug
að unga stúlkurnar nú á tímum
(að undanteknum einstöku líkams
og sálar steingjörfingunum) vanti
vilja eða löngun til að læra það sem þeim
getur orðið til gagns og sóma á lífsleiðinni
já máske lengur l. t. d. m. að það
sömuleiðis haldi uppi nöfnunum þeirra
í margaliði eptir þær eru haldar og
komnar í gröfina og gefa með því
hinum óbornu systrum sínum fag-
rast eptirdæmi

„Sif“ lætur í ljósi að gamla fólkið
hafi ekki viljað láta dætur sínar læra

mikið af fitli (sumstaðar skrifað filti)

Mjer virðist sem hin margbr-
eyttu handvinna kvennþjóðarinnar fyrri
tímunum ekki hafi verið í mjög smáum
stýl, það sýna hin fögru handverk
þeirra sem geymd eru á forngripa-
safninu í Reykjavík, og beri maður
saman fornaldir nar miðtíman og
nútíðina hlýtur hverri skinberandi
manneskju að finnast mikið til um
það afar skrautlegu handavinnu
frá miðöldunum og sýnir það ljóslega
hvað ekki hefur verið lögð mikil á-
herzla á hana enga síður en nú

Mjer virðist því eðlilegt að
ungu stúlkurnar nú á tímum vildu rifja
upp hina fögru gömlu fornsystravinna
svo sem allskonar rósavefnað, flos, bald-
eringu og margt fleira

Samt er það ekki svo að skilja
að stúlkur þær sem á kvennaskóla~~nn~~
fara

þurfi að taka þátt í hinni fínni og sumu
náttúrlegu handavinnu framar en þeim
sjálfum líkar. Svo er líka fyrir þakkandi
en að mörg stúlka sem fer á skóla er orðin
mjög vel að sjer áður í allri algengri og nauð-
synlegri vinnu. Að fjöldin af þeim st-
úlkum sem á skólana fara séu lítt
forskaðir unglingar, er ekki satt, sjerstaklega
~~sjer-staklega~~ margar þeirra sjerstaklega þær
sem úr sveitunum koma eru ekki fullþroskaðar
kaupstaðarstúlkur opt látnar fara eptir (er
fermingu og eru þær vanalega látnar vera
þar lengur. „Sif,, segir að stúlkur þær
sem á kvennaskólanum fari, kunni valla rjett
handtök að nokkru handavinnu verki, það
þykir mjer engin saga því ef þær kunna það
þurftu þær valla ~~því tilgangurinn~~ þangað
er það að fá tilsögn í hinum <u>rjettu han-
dtökum</u> og þegar við erum búin að
ná hinum rjettu handtökum ættum við
sjálfar að geta haldið áfram verkinu
(án tilsagnar

þó aldrei nema fátækar stúlkur sé á skóla
fara þessi að vinna af sjer kostnaðinn
er ómögulegt að þær gjöri það að sumrinu
(en ekki vetrinum) og regna svo eptir meg-
ni að við halda lærdóm sínum eptir megni
þess á milli og veit jeg til að margri stúlkun-
ni hefur orðið það að góðu. Jeg þekki
margar stúlkur sem lært hafa á kvennaskólanum já og ekki verið þar nema einn
vetur. en þó haft ómetanlegt gagn af veru
sinni þar og orðið mjög uppbyggilegar í
mannfjelaginu. en ekki hef jeg þekkt neina
stúlku sem hefur haft svo lítilfjörlegan hug-
sunarhátt að legga árar í bát þegar komið er
af skólanum því líftekist hefur verið að
gleyma öllu öðru en árið hefur verið lítið.
"Sif" vill hafa kvennaskólana með því fyr-
irkomulagi að stúlkur sjeu skildar að vera 2
ár þar ekki vil jeg það því það yrði bara til
þess að mörg stúlkan yrði þá að hætta
við að fara þangað sem ekki hefur
ráð með að kosta sig þar í 2 vetur

en miklu heldur geta við haldið náminu heima og haft máski góð not af tímakenslu
því miklu betra að vera frjáls með það hvað
lengi þær eru á honum ef því þær mega
vera þar 1-2-3 vetur eptir því sem þær
hafa efni til. Hvað námsgreinar snertir
eru námsmeyjar sjálfráðar hvað þær
taka þátt í mörgum þeirra eða svo er
það á Reykjavíkur kvennaskólanum og sömuleiðis á nýja skólanum á
Blönduósi. "Sif" vill ekki láta stúlkur
þær sem eru að læra horfa í peningana
máski hún sjálf hafi nóg af gullinu! og viti
því ekki hvað fátækt er. Það segir sig
nú sjálft hvort ekki er minna peninga
spursmál að vera á opinberum skóla heldur
en að kaupa hina dýru tímakennslu
sem jeg álít ómögulegt til lengdar nema fyrir
ríku stúlkurnar og hefur mjer heyrst
því á þeim sumum að þær finna
til þess "Sif" segir að stúlkur sem
þurfa að ... með sjer á kvennaskólann

á annað hundrað konur yfir veturinn, sú
bezta þar hafi þar frítt fæði og þjónustu
annars ekki neitt, til dæmis á kvennaskól-
anum í <u>Reykjavík</u>, þar sem allar
námsmeyjar verða bara ganga í skólann
og þurfa því að kaupa sjer fæði og þjónustu
annarstaðar. (og svo bækur og til sauma)
þætti mjer gaman að sjá að þær kæmust
af með fyrir innan 200 kr. um vetur-
inn, hvað þá þær sem kaupa tímakenn-
slu því eins virðist mjer að þær þurfi að
hafa alla á klimmingu eins og þær sem
eru á skólanum. Jeg hef reynt bæði
tímakennslu og skólakennslu og finn
jeg satt að segja lítinn mun á því, mjer
er sama hvort jeg fer á skóla og fæ kenn-
slu þar í 5–6 tíma á dag hjá góðum
kennara eða jeg fer í tímakennslu og sá
kennari hefur máski færri náms-
meyjar nema bara það að jeg vil að vera í
skólanum losna við kennslugjaldið.
Tímadömunum þykir sumum skemti-

legra að vera í tímakennslu því á skól-
anum sje mikið meira að halda og að
þær sjeu svo rígbundnar allan veturinn
megi valla líta sjer neitt upp frá
náminu þó þær sæu lang til.
Jeg er „Sif" fyllilega samdóma með það
að heppilegra sje fyrir almúgastúlkur
að ráða sig í góð og myndarleg hús heldur
en að fara á hús- og bústjórnarskóla
eða þessi fínu Hótel sem er svo af-
ar dýrt. Svo álít jeg að stúlkunum
lærist mikið betur þegar þær eru við
matreiðslu og öll bússtörf dag eptir dag
árið út og máski lengur heldur en að læra
þar lítinn tíma og svo vanalega í þessum
tíma í matreiðsluskólanum er svo mikið
illt í bækur og við höfum að almennt stúlkur
munu varla þurfa á því að halda.
Að stúlkur þær sem á kvennaskóla
hafa farið þykist mikils um vert með
lærdóm sinn held jeg að ávalt
eigi sjer stað því með menntuninni

einmitt og um gengni síðadra kv
enna af hverju drambs og sjálfs
þótti, en hjá þeim sem aldrei
hafa stigið fæti sínum inn fyr
ir skólahornið að kalla má,
geti menn máski fundið þá
ríkuglegri maðlú ef vel væri leytað
Jeg verð víst með þeim síð
ustu sem gjöri þá játningu
fyrir "Lífi" að jeg hafi ekki haft
nein not af skólanámu mínu
að minnsta kosti yrði jeg fyrst
að ganga undir próf hjá
"Lífi" og getr jeg þó fyllilega
ímyndað mjer að jeg bli þar
tak at kota stúlka sje ein af
þeim allra lítilsmóttlegustu: er
á kvennaskóla hafa farið.
Endir
Fannlaug